

Slezská univerzita v Opavě
Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné

8. Přednáška - Volný pohyb osob v EU

Právo EU

80. léta

- Volný pohyb osob, zahrnující přesídlování fyzických osob v rámci členských zemí EU, přestal být pojmán jako pouhá svoboda ekonomická a stal se svobodou ve smyslu politickém a společenském.
- Bylo třeba vyřešit dva druhy problémů:

80. léta

- a) usnadnit fyzický pohyb osob přes hranice mezi členskými státy zjednodušením a posléze zrušením hraničních kontrol (technický aspekt pohybu),
- b) rozšířit režim volného pohybu a pobytu, tedy možnost usídlvat se kdekoli v EU, na všechny kategorie osob, tedy i na osoby, které nejsou ekonomicky činné (politicko-spoločenský aspekt).

80. léta

- ad a) Právní úprava zjednodušeného hraničního režimu byla obsažena v tzv. Schengenských dohodách, uzavřených mezi většinou členských států

Schengenská smlouva

- Byla uzavřena mezi Francií, Německem, Belgií, Nizozemskem a Lucemburskem 14. června 1985 u lucemburského Schengenu
- V Schengenu byla 19. června 1990 podepsána zástupci vlád původních pěti signatářských států **Úmluva k provedení Schengenské dohody.**
- Tato úmluva podrobněji popisuje zejména principy Schengenského prostoru a Schengenského informačního systému.

Památník Schengenské dohody

Typická schengenská hranice

80. léta

- ad b) Rozšíření režimu volného pohybu na další kategorie osob bylo prováděno postupně.
- Na počátku 90. let byly na základě Jednotného evropského aktu přijaty tři směrnice, rozšiřující okruh oprávněných osob

Institut občanství – Maastrichtská smlouva

- V současné době se již právní režim osob ekonomicky činných a jiných sblížil natolik, že platí jednotná úprava.
- Ta vychází u fyzických osob z institutu občanství EU, který přinesla Maastrichtská smlouva.

Institut občanství

- Zavádí se občanství Unie.
- Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie.
- Občanství Unie doplňuje státní příslušnost členského státu, ale nenahrazuje ji.
- Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států

Ekonomicky činné osoby

Ekonomicky činné osoby, na které se vztahuje svoboda volného pohybu, můžeme rozdělit do dvou kategorií:

- **1. osoby pracující pro jiný subjekt pod jeho vedením a za odměnu. Ve většině případů půjde o zaměstnance v pracovním nebo jiném podobném poměru.**

Ekonomicky činné osoby

2. osoby vykonávající tzv. nezávislé činnosti, tj. buď zaměstnávající sami sebe (živnostníci nebo tzv. svobodná povolání) nebo zaměstnávající jiné (podnikatelé).

Ekonomicky činné osoby

3. Je třeba uvést ještě poskytování služeb, tj. případy, kdy subjekt se sídlem na území jednoho členského státu poskytuje služby na území jiného členského státu, aniž by se sám přemísťoval.

Směrnice č. 2004/38

- představuje jednotnou úpravu pro všechny kategorie osob.
- vztahuje se na občany Unie a jejich rodinné příslušníky obecně a reguluje jejich pohyb a pobyt na území členských států.
- upraveny jsou také podmínky trvalého pobytu a omezení těchto práv.

Směrnice zahrnuje

- a) právo opustit domovský stát,
- b) právo vstoupit na území jiného členského státu na základě předložení občanského průkazu nebo pasu,
- c) právo na registraci, resp. povolení k pobytu, a to u pracovníků pouze na základě předložení dokladu uvedeného v bodu b) a potvrzení o zaměstnání nebo jiném příjmu

Krátkodobý pobyt

- Právo krátkodobého pobytu (do tří měsíců) není vázáno na žádnou podmínku či formalitu (kromě předložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu).

Právo pobytu nad 3 měsíce

Je již vázáno na tyto alternativní podmínky, jejichž splnění je třeba prokázat:

- a) zaměstnání nebo samostatně výdělečná činnost nebo
- b) dostatek prostředků k životu, aby se daná osoba nestala zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského státu a zároveň účast na zdravotním pojištění kryjícím všechna rizika nebo

Právo pobytu nad 3 měsíce

- c) zapsání ke studiu na akreditované škole a zároveň účast na zdravotním pojištění.

Rodinní příslušníci tyto podmínky splňovat nemusí, doprovázejí-li občana Unie, který tyto podmínky v bodech a), b) nebo c) splňuje.

Povinná registrace

- V případě pobytu **nad 3 měsíce** může členský stát stanovit povinnou registraci.
- osoba prokazuje splnění uvedených podmínek:
- a) Jestli se jedná o osobu zaměstnanou nebo samostatně výdělečně činnou musí předložit platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas, potvrzení zaměstnavatele o přijetí nebo osvědčení o zaměstnání nebo doklad o tom, že jsou samostatně výdělečně činní nebo

Povinná registrace

- b) předloží platný cestovní pas nebo průkaz totožnosti a prokáže, že má dostatek prostředků k životu a zároveň má zdravotní pojištění kryjící všechna rizika nebo
- c) předloží platný cestovní pas nebo průkaz totožnosti a doklad o tom, že je zapsána ke studiu na akreditované škole a má zdravotním pojištění

Povinná registrace

- K vystavení osvědčení o registraci rodinných příslušníků občanů Unie, kteří jsou sami občany Unie, mohou členské státy vyžadovat předložení těchto dokladů:
 - a) platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas
 - b) doklad potvrzující rodinný vztah nebo registrované partnerství

Povinná registrace

- c) případně osvědčení o registraci občana Unie, kterého doprovázejí nebo následují nebo
- d) doklad potvrzující rodinnou vazbou, trvalý partnerský vztah, povinnost výživy nebo vážné zdravotní důvody rodinného příslušníka naléhavě vyžadujícího osobní péči

Nesplnění povinnosti registrace může být sankcionováno.

Pobytová karta

- obdrží ji rodinný příslušník, který není občanem Unie
- nejpozději šest měsíců ode dne podání žádosti je vydán doklad, který se nazývá „Pobytová karta rodinného příslušníka občana Unie“.
- osvědčení o podání žádosti se vydává okamžitě.

Pobytová karta

- K vydání pobytové karty vyžadují členské státy předložení těchto dokladů:
 - a) platného cestovního pasu
 - b) dokladu potvrzujícího rodinný vztah nebo registrované partnerství

Pobytová karta

- c) osvědčení o registraci, nebo neexistuje-li systém registrace, jakýkoliv jiný doklad o pobytu občana Unie, kterého doprovázejí nebo následují, v hostitelském členském státě nebo
- d) doklad potvrzující rodinnou vazbou, trvalý partnerský vztah, povinnost výživy nebo vážné zdravotní důvody rodinného příslušníka naléhavě vyžadujícího osobní péči

Pobytová karta

- Pobytová karta má platnost po dobu pěti let ode dne vydání, nebo po dobu předpokládaného pobytu občana Unie, je-li kratší než pět let.

Trvalý pobyt

- nepřetržitý pobyt osoby v délce pěti let se stává trvalým pobytem
- na požádání vydá členský stát po ověření délky jejich pobytu občanům Unie způsobilým k trvalému pobytu doklad osvědčující jejich trvalý pobyt
- doklad osvědčující trvalý pobyt se vydává v nejkratší možné lhůtě

Karta trvalého pobytu

- členský stát vydává o trvalém pobytu pro rodinné příslušníky, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu kartu trvalého pobytu
- členský stát vydává kartu trvalého pobytu do šesti měsíců od podání žádosti
- platnost karty trvalého pobytu se vždy po deseti letech automaticky prodlužuje

Karta trvalého pobytu

- Žádost o kartu trvalého pobytu se podává před skončením platnosti pobytové karty.
- Při nesplnění povinnosti požádat o kartu trvalého pobytu může dotyčná osoba podléhat přiměřeným a nediskriminačním sankcím.

Omezení práva vstupu a pohybu

- Z důvodů:
- Ohrožení veřejného pořádku
- Ohrožení veřejné bezpečnosti
- Ochrany zdraví

Omezení z důvodu ochrany zdraví

- ohrožení veřejného zdraví mohou představovat jen nemoci, které mají epidemický potenciál definovaný Světovou zdravotnickou organizací a jiné nakažlivé a parazitické nemoci, na které se vztahují ochranná opatření i pro vlastní občany.
- důvodem k vyhoštění z území nesmějí být nemoci, které se vyskytnou po uplynutí lhůty tří měsíců po příjezdu.

Omezení z důvodu ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti

- opatření přijatá z těchto důvodů musí být v souladu se zásadou přiměřenosti a musí být založena výlučně na osobním chování dotyčné osoby
- to musí představovat skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti

Procesní záruky

- směrnice zaručuje dotčené osobě právo na stejné procesní prostředky k ochraně jejích práv týkajících se vstupu na území státu a pobytu zde, jaké mají občane tohoto státu.
- takovými právními prostředky musí být minimálně přístup ke státnímu orgánu, který je pověřen ochranou dotčených práv a který není totožný s orgánem, který uplatnil opatření.
- tímto orgánem je zásadně soud.

Vyhoštění

- Projeví-li se ohrožení veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti až když je příslušná osoba již na území hostitelského státu, může dojít k jejímu vyhoštění.

Vyhoštění

- Vyhoštěná osoba může po uplynutí přiměřené doby, nejdéle tří let, žádat orgány hostitelského státu o zrušení zákazu pobytu na základě pomnutí důvodů, které k zákazu pobytu vedly.
- Žádosti nemusí být vyhověno.

Vyhoštění

- Soudní dvůr posuzuje možnost zákazu vstupu nebo vyhoštění z důvodu ohrožení veřejného pořádku velmi rezervovaně
- musí jít skutečně o ohrožení životních zájmů státu. Např. v rozhodnutí Donatella Calfa uvedl, že získávání a držení nedovolené drogy pro vlastní potřebu nemůže být důvodem pro doživotní vyhoštění

Zákaz diskriminace

- Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.

Veřejná služba

- Zaměstnání občana jiného členského státu může být za určitých podmínek odepřeno.
- ustanovení o zákazu diskriminace pracovníků na základě státní příslušnosti se nevztahují k veřejné službě.

Pojem „veřejná služba“

- Podle belgického práva bylo možné vyhradit jakékoli zaměstnání ve státní službě belgickým občanům, což bylo aplikováno i na taková povolání, jako železničáři, zdravotní sestry, instalatéři, elektrikáři, nekvalifikovaní dělníci apod. (Komise v. Belgie 149/79).
- Kritériem byla pouze skutečnost, že šlo o zaměstnance státní instituce, tedy o státní zaměstnance.

Pojem „veřejná služba“

- Soudní dvůr došel k závěru, že pojem státní služby je třeba vykládat jako zahrnující pouze vlastní výkon úřední (státní) moci a že se tedy vztahuje jen na zaměstnance „zajišťující obecné státní zájmy“.

Pojem „veřejná služba“

- V roce 1988 se Komise pokusila o určité zobecnění a ve svém sdělení publikovaném v Úředním věstníku pod č. C72/2 konstatovala, že zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti nelze v zásadě vztahovat na následující oblasti státní služby: zdravotnictví, školství, výzkumné ústavy nevojenského určení a instituce pověřené správou obchodních služeb.

Pojem „veřejná služba“

- Soudní dvůr:
- Předmětem výjimky jsou jen ta pracovní místa, kde dochází k přímé nebo nepřímé účasti na výkonu státní moci nebo na činnostech, jejichž účelem je zabezpečení všeobecných zájmů státu nebo jeho orgánů. (Komise v. Belgie 149/79).
- Výklad je tedy velmi restriktivní.

